

«I dovrà anc adina l'uman»

Dapi passa dus onns marschan divers projects d'intelligenza artificziala tar Radiotelevisiun Svizra Rumantscha. In da quels è la translaziun automatica che RTR ha preschentà quest'emna en ina versiun da test. Era il directur Nicolas Pernet ha sa chapescha testà il tool e dat gist sez ina nota.

DAVID TRUTTMANN/FMR

FMR: Tge nota dais Vos a la nova translaziun automatica rumantscha?

Nicolas Pernet: Jau dess ina nota da 5. Cler, i dat anc potenzial amunt, la maschina sto anc empender. Intelligenza artificziala vul gea dir ch'il tool emprendia cun al duvvar. E surtut: i dovrà anc adina l'uman che surlavura ils texts. Ma nus sperain che la translaziun automatica possia cuntanscher en avegnir circa 90% dad ina buna translaziun.

La maschina sto damai anc empender. E tuttina publitgescha RTR gia ussa ina versiun da test.

Nus avain pavlà uss ina giada en ina emprima fasa il tool cun bleras datas, cun blers texts. Per marcar la fin da quest'emprima fasa, vulevan nus ina giada metter public la translaziun. Quai ha anc in'ulteriura intenziun: Nus vulain megliegar la maschina, laschar lavurar la gliעד cun quella – per ch'ella possia far anc meglras translaziuns. Damai, nus vulevan mussar quest tool e gist al sviluppar vinavant cun Rumantschas e Rumantschs.

Vus avais annunzià da vulair render public insumma en l'avegnir la translaziun per mintgin/a e betg mo en ina versiun da test. Tge impedescha da far quel pass gia ussa?

Tut simpel – ils custs. Uschia in tool sto vegnir mantegnì, optimà ed actualisà. E surtut stoi dar in «hosting» professiunal. E perquai dovri ina gronda summa che RTR na po betg purtar sezza. L'emprima fasa è vegnida finanziada da RTR e la SRG SSR. Quai cun-

«L'interpresa ch'ha sviluppà cun nus la translaziun ha mussà gronda avvertenza.»

Nicolas Pernet

zunt ord raschuns pragmaticas e per augmentar l'effizienz en ils process da translaziun. L'instrument duai dar sustegn en il mintgadi redacziunal e gidar a render accessibel noss programs ad in public pli vast. Concret per exempel cun metter a disposiziun dapli cuntegn da video rumantsch suttitulà p.ex. sin la plattafurma naziunala «Play Suisse» ubain far visibel noss cuntegn era tar il public da las valladas talianas u tudestgas dal Grischun. Pir en in segund pass vai per render accessibel ussa il tool a tut la

populaziun. E qua essan nus vi dad evaluar tge pussaivladads ch'i dat, nus vulain avair en quel connex il discours era cun Chantun, Confederaziun e la Lia Rumantscha.

La translaziun actuala è vegnida elavurada cun in'interpresa privata, però cun datas en sasez publicas. Co vai ussa vinavant: cumpra RTR giu l'entir apparat u prenda e paja en licenza?

Quai vegn ad esser en furma da licenza, perquai ch'i dovrà – sco ditg – insatgi che tgira vinavant l'instrument. Ma exact qua stuain nus ussa guardar co che nus pudessan fixar quai exact. L'interpresa ch'ha sviluppà cun nus la translaziun ha mussà gronda avvertenza. Ella sa natiralmain ch'il martgà rumantsch è fitg survisibel, uschia ch'i na dat betg da guadagnar blers raps.

Quest project è in project dal futur dad RTR – quants raps impunda l'interpresa atgnamain per il tool u insumma per projects d'intelligenza artificziala?

Jau na vules betg dir cifras concretas. Però i sa tracta dad investiziuns survesaivlas. A cumprar ina nova software da programs da tagl u da modernisar ils studios da radio u televisiun custa bler dapli. Quai che custass dapli fiss il mantegniment regular, ils custs repetitivs onn per onn. L'emprima fasa ha pajà cumpletmain RTR, cun in sustegn considerabel da la SRG SSR or dad in fond per projects digitalis. Per ils proxims pass vulain nus ussa coordinar il project cun autras instituziuns. Il pled-clav è qua propi la «coordinaziun» cun auters partenaris – forse era la dumonda tgi e co ch'ins vules adattare la maschina per auters idioms.